

Mäkrän koulupiiri



Mäkrän koulupiirin asioiden kokoajana on toiminut ensisijaisesti Armo Savolainen, joka on syntynyt Raudussa 1931 valkjärveläissyntyisen Tuomaan ja rautulaisen Marian (o.s. Orlow) pojaksi. Hän siirtyi Valtion rautatieltä täysin palvelleen veturinkuljettajan tehtävästä eläkkeelle 1986 ja asumaan Pieksämäelle.



Toiseksi kysyimme Hugo Savolaiselta (63) mitä Mäkrä tuo hänelle mieleen tänään. Hugo opiskeli sivistyksen alkeita Mäkrän koulussa Heikkosten johdolla, vahvisti vanhoja ja uusia puolustusasemia vuosina 1941-1944 aseellisessa palveluksessa. Rauhan töissä hän on toiminut ammatti-autoilijana, autokoulunopettajana sekä yläasteen rehtorina. Hän on ollut aktiivisesti mukana kunnalliselämässä 20 vuoden ajan ja tuntenut liikenneturvallisuustyön erittäin tärkeäksi. Pöytälaatikkolyrikko.

Hugo kertoo:

Maa kunnasten ja laaksojen,
mik' on tuo kaunoinen...

Paikka, jossa ihminen syntyy ja viettää lapsuutensa, jättää tunnepohjaisen latauksen pysyvästi sielun syövereihin. Vielä tänään, puolen vuosisadan jälkeen, voidaan nähdä univisioita syntymäseudusta. Teatterin tapaan: Näytelmän henkilöt rooleineen ovat nykyajasta, mutta kuljivat lapsuuden maisemissa. Otsikoksi otettu lainaus suomalaisen runoilijan ajatuksesta antaa kuvan siitä kytkennästä, jolla ihminen maahan ja syntymäseutuunsa on sidoksissa.

Teiden kertomaa

Mäkrän kylää hallitseva kumpuileva maasto metsineen, kivettömine peltoineen, järvi-
neen, lampineen ja puroineen antoi tielle mutkaisuuden ja mahdollisuuden siirtyä
törmältä törmälle. Näin tie voi poiketa monessa talossa ja mökissä.

Tietä pitkin lähdetään ja tullaan. Se tuo luoksemme niin ystävän kuin vihollisen-
kin. Mäkrälle tie on tuonut vuorovaikutusmahdollisuuden niin idän kuin lännenkin
kulttuurille ja kaupankäynnille. Kylä ei ole tien varressa - se on monien teiden risteyk-
sessä.

Jos lähestytään Mäkrää Leinikylän tai Haapakylän suunnasta, tervehtivät tulijaa lähinnä Pusan talot oikealla ja Kempvaisen ja Ikosen talot vasemmalla. Kun sukelletaan Sataman notkoon ja pikku puron varrelle, voi vain ihmetellä, että minnekkä kylä katosi.

Päästyäsi Orlowin mäelle näet jo suuren osan kylästä. Poropesään kääntyvän tien risteyksessä vasemmalla asustelevat Orlowit ja Savolaiset. Tiiviisti mäkitörmän oikealla puolella tietä ovat Sidoroffin asumukset. Kylätie Sipposen kaupalle lähti vasemmalta ennen koulun tienhaaraa, joka ennen Vilskaa kääntyi oikealle.

Osuuskaupan notkossa oli jälleen tienristeys: Valkjärvellekö vai Sakkolaan? Jos valitset Sakkolan suunnan, on vasemmalla Vesalaisen talo ennen Rautu-Hiitola radan alikäytävää. Leinijärven rantatörmä nostaa kulkijan urheilukentälle ja seuratalolle. Kivenheiton päästä näkyvät myös Kinnari ja Tereska Petäjärven suuntaan mentäessä.

Jos kaupan notkossa valitset tiensuunnaksi Valkjärven, kohtaat osuuskaupan jälkeen tien tuntumassa olevan Gordejefin talon, Ihalaisen ja Sojakan talojen jäädessä vasemmalle ja tupsahdat Sojakan notkoon.

Sipposen kehätie yhtyy maantiehen, josta eroaa tie lounaaseen, Orjansaaren Kokkomäen kautta. Tämän tien vaikutuspiirissä asui osa Ihalaisia, Tonteri ja Nahkuri.

Matkan jatkuessa Sojakan notkosta luoteeseen, näkyy törmän päällä Hannes Ihalaisen talo. Paukkujen jäädessä vasemmalle ennen Mutkamäkeä, tulee Kyttäläisen notko. Vasemmalla kättilö Ida-tädin ja ulosottomies Jalmari Ihalaisen talot. Tieyhteys Orjansaareen kulkee lukuisten Ihalaisen pihojen ja peltoalueiden halki.

Maantie nousee jälleen sitkeästi Samulin Marin ohi Kaapreloisten mäelle, josta aukeaa näköala Saijanjokilaaksoon ja Seppälän järvelle. Ennen Siessiltaa maantie poimii vaikutuspiiriinsä pari Purasen taloa ja Koirasen talon. Saijanjoen silta valmistui 1933 ja on Raudun ja Valkjärven rajana. Mainittu joki on ollut satoja vuosia myös idän ja lännen rajana.

Seppänjärven yli Orjansaaren suuntaan avautui viljava jokilaakso, jonka oikealla puolella olivat Savolaisen veljesten talot. Puolustusvoimien rakennuttaman padon molemmin puolin oli mäkröisten viljelysmaita jokilaaksossa.

Kivetön maaperä suosi pikkuteiden ja polkujen runsautta. Näillä poluilla on aina ollut ihmisten muistoihin liittyvää persoonakohtaista arvoa.

Luonnon kertomaa

Leinikylän järvi muodostui koulupiirin suurimmaksi vesialtaaksi. Järvi oli kalaisa ja sen virkistyskäyttö runsasta. Seppälänjärvi, jonka läpi Saijanjoki virtasi, on yhteydessä Vuokseen. Tämä Vuoksen yhteys toi myös lohikaloja jokeen, mikäli nousu yläjuoksulle Karttusenkoskesta onnistui. Joki toimi myös uittoväylänä Vuokseen. Kalastus ja ravustus antoi monelle perheelle toimeentulon lisää.

Syksyisin pysähtyivät lajirunsaat muuttolintuparvet mainituissa järvissä. Erityisesti joutsen herätti ihastusta väestössä. Muuttolintujen levähdyspaikkoja olivat myös lukuisat lammet. Erityisen maininnan ansaitsee Kuikkalampi Poropesän tuntumassa.

Monimuotoinen kasvullisuus rehevine lehtoineen, männikköharjanteineen ja hiekkapitoisine peltoineen tarjosivat elintilaa lukuisille eläinlajeille.

Ihminen itse

Karjalaisuuden ydinalueen vaikutus Laatokan eteläpuolelta Mäkrän koulupiiriläisiinkin on ollut vallitseva. Asujaimisto on koko historiallisen olemassaolonsa aikana ollut talon kaltainen, jossa on vetänyt kaikista ovista.

Tätä taustaa vasten ovat mäkröisten esi-isät sitkeästi pysyneet kotikonnuillaan erilaisten maallisten ja hengellisten valtapyrkimysten ristipaineessa.

Sukunimistö kertoo kuitenkin asukkaiden täydennysosien tulleen muun Suomen suunnasta sekä idästä. Niin mäkröisillä kuin koko Kannaksen väestöllä on perimän mukaisesti mahdollisuus ymmärtää ja edelleen kehittää joskus niin tuskallistakin idän ja lännen vuoropuhelua.

Asukas oli tiiviisti kyläyhteisössä elävä sosiaalinen ihminen. Kun naapurissa teurastettiin, porisi lihapotti illalla monessa talossa; lämpimäisten viemisiä naapureille.

Henkinen vireys vapaa-ajanviettoineen oli ajalle tyypillistä ja suojattua. Nuoriso aukaisi uusia väyliä kuten nytkin. Hengellinen elämä kyläyhteisössä oli opillisessa mielessä monipuolista, joskin eristyvää puritaanisuuttakin esiintyi. Kuitenkin valoisa karjalaisuudelle tyypillinen elämänusko ja iloisuus oli vallitsevaa. Lienee harvinaista, että raavaat miehet poikiensa kanssa julistavat lumisodan kylässä nuoskasunnuntain iltapäiväksi. Hauskaa osattiin pitää.

Laululla oli tärkeä asema kodeissa. Karjalainen on aina laulanut työnsä ääressä ja liikkeessaan luonnossa. Tapaus liittyy erään tyynen ja aurinkoisen kesäamun muistoon: Saijanjoen Valkjärven puoleiselta Kokkomäeltä kuuluu voimakkaan miesäänen veisuu: ”Jo joutui armas aika ja suvi suloinen...” Ääni kiirii laakson yli Raudun puolelle, josta pienen tauon jälkeen toinen kesäamun kulkija vastaa: ”Taas niityt vihannoivat...” Nämä laulajat ovat nukkuneet pois. Mäkrääkään ei enää ole. Syntyperäiset koulupiiriläisetkin ovat käyneet vähiin. Mutta se kärsimykset kestävä, valoisa elämänusko ja empaattisuus toista ihmistä kohtaan siirtyköön perintönä karjalaisuuden koko isänmaamme rikkaudeksi.

Kultahippuja ja simpukoita



Saimme tähän muistelemaan myös rautulaisen ja mäkröisen kirjailijan, Lilli Vuorelan, jonka monet tuntevat muun muassa Rautulaisten lehden palstoilta. - Minulle aukeni tie kirjoittamisen maailmaan raskaan menetyksen myötä. Hyvin rikkaaseen ja myös epäkiitolliseen, josta kaikesta olen kuitenkin saanut erittäin paljon sisältöä elämään.

Aluksi Lilli kirjoitti viikko- ja aikakauslehtiin. Valtuustoaikanaan jopa useita artikkeleita päivälehtiinkin. Jatkoromaaneja hän on kirjoittanut moniin lehtiin viitensikymmentä ja juttuja useita satoja. Mieheensä kanssa hän kirjoitteli useita vuosia Kansa taisteli ja Rajamme vartijat -

lehtiin. Vuonna 1960 Lilli Vuorelalta ilmestyi kirja ”Itärajan ihmisiä”, jota ennen jo pienempi teos ”Annu”. - Alkuaikojaan elävä televisio lunasti näytelmäni ”Hevosen kaima”, jota en itse edes nähnyt, kun kuva ei kulkenut meille saakka. Kuunnelmia

lienee kymmenkunta. Näytelmääni ”Siel koton Karjalas” esitettiin Savonlinnan teatterissa puoli vuotta ja se saavutti vuoden katsojaennätyksen. Se tuli myös radiosta, kertoo Lilli.

Joroisten 350-vuotisnäytelmällä hän sai ensimmäisen palkinnon aikoinaan. Kiteen ”Pahalla Pajarilla” tuli kolmas palkinto. Sen toinen osa ”Oiti, Pajarin tytär” esitettiin Kiteellä. Monista muista palkinnoista Lilli Vuorela pitää tärkeänä Turun Yliopiston Sosiologian laitoksen antamaa ensimmäistä palkintoa karjalaisten elintapojen tallentamisesta. - Kulttuurirahasto palkitsi työni ”Sivistyneistön asema nykyhteiskunnassa” ja se oli suuri innoittaja työni jatkamiselle.

Taiteilijaeläkkeen Lilli Vuorela sai 1977 ja iäkkään kirjailijan avustusta hän on saanut vuosittain. Viimeinen suuri tapahtuma oli Lilli Vuorelan sanoittaman kantaatin esitys Suomussalmen seurakunnan 250-vuotisjuhlassa.

Palatessani lapsuusaikojeni maisemaan Mäkränkylän kumpuisille kennäille, tuntuu kuin kokoilisi kultahippuja tummana virtaavan joen hiekasta. Siellä elin lapsuuteni huolettomat päivät, siellä kuljin silmät itkusta sumeina läpi nuoruuteni kasvukipujen. Olin yksinäinen lapsi ja nuori, mutta silti onnellinen yksinäisyydessäni. Minulle riittivät Poropesän lempeät lehdot, notkelmat ja kummut, lahorastaan kaihomielinen huilutelu ja kotipuron iloinen solina.

Aina kun näen unta tai palaan muistoihini, on siellä kesä. Aurinko paistaa. Suolampien tummina päilyvät silmäkkeet kuvastelevat pinnallaan pilvien kulkua. Kuikkalammen takaa kohoavalta Kokkomäeltä kantautuu haitarin haikaa soitto, helisee mandoliinin heleä ääni. Paukun pojat ja Ihalaisen Sulo, ehkä muitakin, soittelee siellä iloksi itselleen ja muille. Tuon soiton kaiun kuulen vieläkin korvissani unieni taustasoittona. Ja on kesä, kesä. Kesän keskellä ystävät...

Tuttavia oli monia mutta ystäviä kolme. Jenny ja Sonja sekä setäni paljasjalkainen paimentyttö Anna. He olivat ja ovat sellaisia ystäviä, jotka eivät unohdu vuosikymmenten saatossakaan. Unelmat, joita kudoimme aurinkoisilla palteen syrjillä karjankeltojen kalkatusta kuunnelleen murenivat koskaan täyttymättöminä.

Kuitenkaan aika ei pysähdy. Se jatkaa vääjäämätöntä kulkuaan. Muistan aina Sipposen Joosepin sanat: ”Unelmat ovat unelmia, vaikka ne olkoot kuinka suuria.” Hän sanoi tämän katsellessaan lähes kattoon ulottuvaa unelmaani, jonka olin saanut Sohviserkulta lahjaksi.

Toinenkin Sipposen laukaisu on jäänyt mieleeni. Toimimme siihen aikaan innokkaasti Nuorisoseurassa, Sipposen Erkki puheenjohtajana. Olimme harjoitelleet näytelmän ”Politiikkaa ja taktiikkaa”. Kurosen Olavi esitti suutaria ja hänelle tehtiin viikset mustasta lampaan villasta. Miten lieneekään sattunut, että Olavi vetäisi karvan henkeensä ja kakoi sitä naama punaisena tukehtumista vailla. Eihän Olavi sentään tukehtunut ja tilanne selvisi. Mutta kyläläiset, joita oli salin täydeltä, ulvoivat naurusta.

Sipponen tuli seuraavana iltana meille ja sanoi: ”En uo naurant sillie Viipurin teatteriskaa ko nauroin eilen. Hyväst työ näyttelittä...”

Ihalaisen Sulo ja Kurosen Erkki olivat myös sanan täydessä mielessä ystäviäni. Se oli aikaa kun nuoruuden tunteet kuohuivat kuumina ja mielipiteet olivat kallion lujia. Aika mursi kallion ja moni seikka on saanut toisetkin piirteet. Mutta aika on todistanut, että asiaakin me silloin puhuimme, tosin nuoruuden innon höystämänä.

Huomattavia henkilöitä oli kylässä. Martin Vappo, Sojakka sukuaan, oli yksi heistä. Pieni vikkellä nainen. Aina työntouhussa, aina rähmeltämässä milloin kenenkin pellolla, heinäniityllä tai hieromassa kipeytyneitä jäseniä. Povatakin hän osasi. Kun Vapolta kysyttiin, kuinka hän oppi povaamisen taidon, vastasi Vappo suu muikeassa hymyssä: ”Kyl nälkä noijaaks opettaa...”

Vappo elätti lapsensa kenenkään auttamatta ahkerien käsiensä työllä. Niellen loukkaukset, joita paitsi hän ei suinkaan jäänyt. Hän rakennutti itselleen mökin Haapakylän rajamaille. Hän oli itsenäinen nainen, joka ei halunnut elää loisena kenenkään nurmissa. Hän oli totisesti niitä naisia, joka ansaitsisi muistomerkkin. Yksi Limperin Hilma omalla tiellään.

Usein kiusasimme Jennyn kanssa hänet povaamaan meille ja hän levittikin korttinsa pienelle pöydälle, selasi niitä ja luki niistä meille onnea ja unelmien täyttymistä. Monia ruusuisia hetkiä rakkauden tiellä... Kaikkea sitä on ollutkin. On ollut ruusuja, on ohdakkeita, murheen syviä rotkoja ja onnenpaisteisia kukkuloita...

Mittapuuni mukaan kuuluisia henkilöitä olivat myös torpan Simo ja Katri, jotka asuivat savutuvassaan Selkiin metsän takana. Simo oli pieni, hiljainen ukonhissukka ja Katri hiirulaisen kaltainen helposti säikkyvä muori. Simo oli meillä vakituksena puunhakkaajana, kokosi rankoja ja puhdisti metsää. Kun kysyttiin Katrin vointia huokasi Simo: ”Nii on ko lintu. Murusen nokki ja kaikertaa...” Näin jälkepäin ajatellen on todettava, että se oli suurin rakkauden ilmaisu, minkä vanha mies voi vaimolleen antaa. Siinä heidän suuruutensa.

Kerran Simo sai kunnasta lapikkaat, uudet ja kauniinkeltaiset. Hän oli silloin meillä halonhakkuussa ja tuli palkoilleen. Kun Simo tuli seuraavan kerran meille, olivat lapikkaat oudon ty pistetyn näköiset. Hän oli leikannut ”kikat” pois, koska ”ne tarttui joka rissu ja veivät rähmällie.”

Muistan Simon pehmeän puheen, lämpimän käden ja nöyrän alistumisen vanhuuden edessä. Ilman valitusta hän vei Katria, pientä lintuaan, eteenpäin ja eli hiljaista elämäänsä savutupansa tummina kiiltävien orsien alla. Kerran kävin siellä mamman ja Nahkurin Hilman kanssa. Se oli kaunis sunnuntaipäivä täynnä aurinkoa ja lintujen laulua, heinän heleään hielmomista ja kasvun suhinaa. Istuin penkillä jalkojani heilutellen - lienen ollut siinä kymmenen ikäinen. Katselin tupaa uteliain silmin ja aistin sen mietoa savun hajua, joka oli pinttynyt seiniin ja orsiin. Siellä oli puhdasta. Orret kiilsivät ajan patinan alla. Kissa killitti uunin päältä. Katri pyöri tupansa lattialla kuin pieni hyrrä, hyrisi tarinoitaan ja kohensi milloin mitäkin kohtaa. Savutuvan muisto piirtyi sieluni uumeniin. Näen sen nytkin kun istuisin valkeaksi hangatulla penkillä kuunnellen aikuisten yksitavuista rupattelua.

Kylä oli kummasti asettunut mäkien tuntumiin. Asukkaista tulee mieleen myös Purasen Jussi, joka oli kylän parisniekka. Pieni ketterä mies, jolla oli useita lapsia. Jussi muisti varmaan koko kylän lehmien poikimiset, sillä taatusti hän ilmestyi vasikan osoon, kun se oli syntynyt.

Seppälänmäeltä laskeuduttiin Suuren-Sojakan notkoon, josta tie kääntyi mäelle, jolla setäni asui. Siinä oli vain muutama talo mäen kumpareella. Jaakkolan Antin laaja pihapiiri ja setäni taloa vastapäätä Sojakan Helenan pieni rakennus. Osuuskauppakin oli samalla kentällä.

Helena oli voimahahmo, jota ei kylän naisten joukosta Vapon ohella sovi unohtaa. Hän oli leski ja yksinhuoltaja, joka kasvatti lapsensa sen ajan kunniallisessa hengessä.

Aune oli koulukaverini, josta kuulin kehittyneen mestarillisen pitsinvirkkaajan.

Tien kiemurainen ura jatkui alamäkeä kumpareisten peltojen kainalossa, kääntyi kohden Harjumäkeä heitellen leikkisäsi silmukoitaan puolelta toiselle. Tien korkealla törmällä oli vähäinen mökkitönö, joka hävisi siitä jo varhaisessa lapsuudessani. Siinä oli asunut Kiis-Samuli Tatjanansa kanssa. Tytärkin heillä oli, mutta muistan tästäkin vain harmaan hahmon.

Taas nousi tien nauha. Oikealla oli entinen Mazalskin talo, suuri rohjo, joka oli siirtynyt Vilskan Heikin omistukseen.

Kujasten laidassa oli Pekko-sedän paja, ristpapan paja. Aikoinaan se oli pajanotkossa, Orlovoisten omalla maalla, mutta kun setä osti talon Leinijärven tuntumasta, muutti hän pajansa lähemmäksi. Kuinka elävästi muistankaan sen vanhan pajan. Muista ne pehmeämpimeät elokuun illat kun istuin suuren pihlajan alla Pajanotkon vastakaisella rinteellä katsellen pajaa, jonka ahjosta hehkui hiilien punainen hohka. Kuulen korvissani takomisen rytmikkään kalkkeen, rauhan sihinän kun se työnnettiin karkaisuastiaan ja kuulen setäni laulun hyrinän: ”Voi kun pienenä palasina, on leipäni maailmalla...”

Voi kuinka minä rakastinkaan tuota pajaa ja siellä taitavaa takojaa, josta voisin kirjoittaa loputtomiin kauniita muistoja. Uusi paja oli minulle vieras, vaikka takoja oli tuttu.

Seuraavassa mutkassa oli sitten ainoa opinahjo, jota meillä kylän lapsilla oli mahdollisuus käydä, useimmilla meistä. Siellä olivat koulutoverit, läheiset ja vähemmän läheiset. Olin yhdeksän vuotta vanha kun ensimmäisen kerran tallustelin kujasia pitkin tuohon kouluun. Oli kaunis elokuun aamu, täynnä kypsyvän viljan tuoksua ja aurinkoa, mutta sydämeni oli täynnä pelkoa ja jännitystä: kuinka minä selviän? Heikkokset olivat silloin ensimmäistä vuottaan opettajina. Ensimmäinen vuosi meille mollemille. Rikkaat vuodet ne olivat, ainakin minulle ja opettajista on säilynyt hyvä muisto.

Vanhatalo, Orlovoisten suuri ällänmuotoinen rakennusryhmä oli Harjumäen päällä ja siitä kääntyivät kujaset mukailien yli pellon Propesään, jossa me asuimme. Noita kujasia pitkin raahustin tuulessa ja tuiskussa, mutta silti niistä on säilynyt mielessä lämmin muisto. Niiden syvistä kärryn urista, riihimutkan kuumasta hiekasta ja kinoksi-en kahluusta alkoi lapsen kypsyminen elämää varten.

Vanhassa talossa asuivat enää Maiju-täti ja Paavo-setä perheineen. Muistan kun Anja syntyi. Silloin oli niin varhainen kevät, että tuskin toista lienee ollut. Hänen syntymäpäivänään olivat kevään viimeiset kylvöt menossa. Paulakin syntymän muistan, sillä silloin olivat menossa joulunaluspyhät. Roosa syntyi heleään toukokuun aamuun, Maiju-tädin kaivattu tytär.

Syksyt olivat ihanaa aikaa. Maiju-täti antoi niihin oman panoksensa. Hän kyykki jatkuvasti kasvimaallaan ja kasvatti etupäässä kurkkuja. Kuinka ne hänellä kasvoivatkaan! En mennyt siitä ohi montaakaan kertaa, ettei hän olisi työntänyt taskujani täyteen meheviä kurkkuja. Rouskutin niitä kotimatalla suurella nautinnolla. Eivät ne kuorimista tarvitse, eivätkä suolaa, sillä niin herkullisia ne olivat sellaisinaan.

Tuvan takana kasvoi suuri antonowka-omenapuu. Minulla oli lupa ottaa sieltä pudonneita omenia kouluun mennessäni. Kuinka toivoinkaan tuulta yöksi, että ottamisesta olisi. Se oli lapsuutta se!

Olin viimeisellä luokalla kun Armo syntyi. Kun hänet kastettiin, olin tulossa koulusta. Olin tavattoman utelias lapsen nimen suhteen, niinkuin olen vieläkin vauvojen kohdalla. Seisoin kyökin oven takana hiljaa kuin hiiri, sillä kastemenot olivat juuri menossa. Heti kun kuulin nimen, hiivin ulos ja aloin juosta kotiin minkä kintuista lähti. Oli kiire kertomaan, miten kumman nimen täti pojalle oli antanut. Maiju-täti moitti seuraavana päivänä kun olin karannut, mutta enhän minä kaivannut kahvia, enkä muutaakaan hyvää. Ehdin saamaan ne seuraavanakin päivänä.

Harjumäeltä laskeutui tie Sataman notkoon, jossa vähäinen Hulkoja lorisoi soisten rantojen välissä, kuljettaen Karvalammen ruskeaa vettä kohden Leinijärveä. Puna-kaiteinen silta ylitti ojan. Siltä sillalta oli Mikko-setä pudonnut laukkaavan hevosen rattailta ja katkaissut selkensä. Hän kuoli saamiinsa vammoihin. Hänellä oli koira, joka suri niin kovasti isäntänsä menoa, että hautautui aitan alle ja kuoli nälkään. Eläimen rakkaus ja suru voi olla syvempää kuin ihmisen konsanaan. Se oli uskollinen kuolemaansa saakka.

Korkeat mäen rinteet ottivat taas tien syliinsä. Yksi tie haarautui Leinikylään päin, toinen haara kipusi jyrkkää Sopenmäkeä jatkuakseen aina Pietariin saakka. Mäen harjanteella oli Ikosen talo. Hän oli muuttanut kylälle Valkjärveltä ja rakentanut siihen talonsa. Kemppaisen talo oli vähän matkaa tietä eteenpäin. Anni, Jaakon leski, asutti sitä taitavien ja kuvankauniiden tyttäriensä kanssa. Seuraavana oli Martin Vapon mökki metsän laidassa.

Vapon mökiltä pääsi oikotietä Pitkänniityn kautta suoraan Poropesään ja meille, mutta harvoin uskalsin kulkea sitä kautta. Siellä sanottiin kummittelevan. Niityn laidassa oli koivu, johon oli hakattu kömpelö risti. Siitä oli löytynyt miehen ruumis. Sanottiin sen rauhattoman sielun kulkevan siellä etsimässä murhaajaansa.

Oli toinenkin kauhun paikka: metsäsiat. Pitkänniityn hiekkaiset palteet olivat täynnä niiden kaivamia pesäkoloja. Sinne nekin jäivät muitten peloksi ja ehkä iloksikin.

Jäi sinne paljon muutakin. Kun muistojen kavalgaadi kulkee silmien ohi, koskettaa sydäntä kivun tavoin, jolle ei lääkitystä löydy. On vain istuttava hiljaa. Kuunneltava ja katseltava näkyjä, unen himmeitä kuvioita...

Hetken seison taas Iivonmäen kennäällä. Nuorisoseuran talon luona, ja katselen yön uhkasinisiä pilviä kuunnellen Leinijärven takaa kuuluvaa tankkien möyrimistä, kaukaista taistelun kumua. Silmiäni edessä roihuaa kellanpunainen tulipalojen rome. Kotikyläni palaa. Liekit nuolevat mustia pilviä, ahmaisevat polttavaan kitaansa ensimmäiset lumihahtuvat ja hävittävät kaiken sen, jonka eteen on niin paljon uhrattu. Ihmisten sukupolvien raadannan tulokset katoavat siinä uhritulina sodan armottoman julmuuden edessä. Näky on valtava, sydäntä kouraiseva ja samalla mahtava sinfonia, alkusoitto kaikelle sille, joka meidän lähtijöiden on kohdattava. Mutta meille on suotu unen lahja, muistojen monisäkeinen kirjo, ja sen rinnalle uusien juurien kasvattaminen. Uuteen paikkaan siirretty puu kasvattaa uuden juuriston. Se ehkä kituu, köyristyy ja kuolee ennen aikojaan, mutta siemen on ehtinyt levätä. Uusi vesakko kasvaa suorana päät ylväästi koholla kohden sinihiiluista taivasta. Kun vanha runko lopullisesti lahoaa, kasvaa uusi, uhkea metsä. Uusi sukupolvi, jolle säilyy vain muistitieto siitä, mitä on ollut...

Haluan lisätä vielä tähän Könninkellon sanoman. Nuoruus, ystävyys kaikki, aika, ikuinen pysyy. Aika parantaa sen, mikä parannettavissa on... Ystävät kaikkoo.

Leinikkälä ympäristöineen

Kolmannen Mäkrän koulupiirin maisemakuvauksen olemme saaneet Matti Wesalaiselta.

Kestikievarilaitos lakkautettiin Raudussa rautatien valmistumisen jälkeen 1918 alkuun mennessä. Joskus tuli kuitenkin kotiini Vesalaiselle matkustajia vanhan järjestelmän mukaisesti yösjaa hakemaan ja ainahan se järjestyikin kuin myös kyyti edelleen. Oli kesä 1918 tai 1919, kun rouva Iida Ihalainen - Ida-täti - tuli sinne Vesalaiseen ja kertoi, että Raudussa liikkuu viipurilainen rouvashenkilö, joka on perustamassa tänne kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliittoa. Voitaisiinko tämä rouva ottaa vastaan ja kyyditä seuraavana päivänä junalle asemalle. Asia luvattiin hoitaa.



Eräänä kauniina päivänä ajoi pihallemme mies vierellään hyvin pukeutunut hienostuneen tuntuinen naishenkilö. Äitini ei pitänyt mitenkään tärkeänä edes laskeutua alas kuistilta matkustajaa vastaan, vaan antoi kyytimiehen kantaa matkalaukun kuistille. Rouva tervehti äitiä ja esitteli: ”Ståhlberg - oikeastaa mie uon iha Viipuri tyttölöi”. On vaikeaa kuvata äidin kasvojen ilmettä, kun en ollut kovin lähellä, mutta ainakin hän oli järkyttynyt. Ja kun hän muisti parhaan ystävänsä Iida Ihalaisen käynnin, hän ei voinut pidätellä suuttumustaan. Mutta rouva kertoi heti, että hän liikkuu yksityishenkilönä ja kaikki on tähän mennessä sujunut ohjelman mukaan ilman julkista huomiota. Ja rouva jatkoi: ”Kun tulin tuolta rajan suunnasta selitti kuski, että nyt ollaan Kuolemanlaaksossa, sillä olinhan halunnut nähdä tämän kuulun taistelutantereen. Tunsin todella kuin kalman hajun. Kysyin kuskilta, että eikö hän tunne mitään hajua? Hän vain naurahti ja sanoi, että jos jostain nenään tuntuu, se saattaa olla kalkin hajua, sillä noiden joukkohautojen päälle, joissa ryssät nukkuvat, on levitetty vahva kerros kalkkia, ettei sieltä enää mitään hajua voi tulla. Minua ei se värisyttävä tunne hellittänyt ennen kuin oltiin siinä korkealla mäellä, josta aukeni tämä laaja kyläaukeama. Kun nyt tästä kuistilta katson, niin tuossa alhaallahon on järvi ja noin kaunis rantamaisema.”

Rouva Ståhlberg haki vierashuoneesta verkkokassin ja sanoi: ”Kuulkaa emäntä. voisinko mennä peseytymään ja uimaan tuonne rantaan. Minulla on tässä pyyheliina ja saippuaakin.” Sitäkös äiti ihmettelemään: ”Ei hyvä rouva täällä kukaan ole vielä käynyt uimassa. Kesähän on vasta alullaan ja vesi varmasti kylmää. Jos vilustutatte itsenne, niin mitäs herra presidentti sitte sanoo täältä rajaseuvun reissult?” ”Ei hän sano mitään ja minä olen jo ollut vedessä.” Niin rouva oli jo menossa äidin neuvoessa laituria ja veräjää, mistä pääsee rantaan.

Selkeästi tulee mieleen kuva, että rouva Ståhlberg istui siinä kuistilla rannalta tultuaan ja ravisteli tummaa tukkaansa. ”Teidän järvessänne on sitten pehmeä vesi. Katsokaahan, että eikö minun tukkani ala ihan kiiltämään!” ”Jos rouva uskoo, että tämän Leinikylän järven vesi on tehnyt tukastanne kiiltävän ja noin kauniin, niin kyllä minun ja tyttöjemme on se uskottava ja alettava tarkkailemaan hiuksiamme,” tuumi

siihen äiti ruveten vielä pöyhimään rouvan tukkaa. Näin nämä kaksi kokonaan erilaisista yhteiskuntaluokista olevaa naista nauroivat ja viihtyivät hyvin keskenään.

Seuraavana aamuna äiti tarjoili sitten kahvia ja aamupalaa kyytipuolen pöydässä, johon äiti istuutui vasta rouvan pyynnöstä hänen seurakseen. Isä oli valjastanut hevosen ja odotteli jo kärriliiterin luona äidin saattaessa tämän harvinaisen vieraan yli pihan kärryjen luokse. Tasavallan ensimmäisen presidentin puolison Ester Ståhlbergin matka rajapitäjä Rautuun oli päättynyt.

Kun äiti sitten rouva Ståhlbergin mentyä meni vierashuoneeseen, hän hämmästyi. Pöydällä kukkaruukkuja vasten oli noin postikortin kokoinen peili. Sen kulmat oli hiottu eikä siinä ollut kehyksiä. Emme koskaan saaneet tietää, oliko peili unohtunut rouvalta vai oliko se tarkoituksella jätetty äidille muistoksi. Äiti arvosti sitä peiliä tavattomasti ja kertoi ystävilleen peilin tarinaa vielä kauan. Peili säilyi aina talvisotaan asti.

Jos rouva Ståhlberg olisi seuraavana aamuna herännyt Leinikylän järven idänpuoleisella rannalla, hän olisi nähnyt kokonaan toisenlaisen järvimaiseman. Jokseenkin järven keskivaiheilla erotti Mörskyn salmi Mäkrän ja Leinikylän. Täällä saaret hiveli-vät katselijan silmää. Neljä kasvullisuudeltaan erityyppistä saarta.

Lähinnä Relanderin rantaa ja taloa oli todella kaunis Koivusaari, ehkä hehtaarin suuruinen. Saarella kasvoi pitkä valkorunkoinen koivikko. Lehtoperäisessä aluskasvullisuudessa tapasi ruusuruohoa, lehto-orvokkia ja muita ravintorikkaalle maatyypille ominaisia kasveja. Saarta ympäröi joka puolelta sankka järviruoisto, jonka vain kapea korkea ruokoa kasvava salmi erotti Relanderin rannasta.

Seuraavana Mäkrän rantaan päin oli Petäjäsaari, ehkä hieman isompi edellistä. Saari kohisi vähän korkeampana järvestä ja siinä kasvoi vahvaa tuuhealvatvaista mäntymetsää. Talvella pidettiin kilpa-ajaja kummallakin puolella saarta ja silloin pidettiin hevosia kiinni rannan pienissä puissa.

Kauimpana Mäkrän rantaan päin oli Suursaari, pinta-alaltaan 4–5 hehtaaria. Saarella kasvoi tiheää lehtipuuvaltaista metsää. Sen länsipuolella oli myös noin hehtaarin suuruinen pelto. Viimeksi sieltä teki heinää Juho Mörsky. Muistelen, että Juho toi kuivatun heinän kopukalla eli lautalla veden yli karjarakennukseensa, sillä mitään latoa ei saarella ollut. Suursaarella kasvoi paljon kieloja. Jos oli soutelemassa tyynenä kosteana iltana järvellä, voi tuntea niiden voimakkaan miellyttävän tuoksun.

Neljännessä saarella kasvoi myös lehtipuita, leppiä. Siitä se oli saanut nimensäkin Leppäsaari.

Itse koko Leinikkylää hallitsi koivukuja. Harvoin näkee niin paksuja koivuja. Niiden korkeuksissa oleva latvustokin oli vihreä ja elinvoimaisen näköinen. Sen koivukujan synty ja ikä liittyy luultavasti Leinikylän lahjoitusmaahovin historiaan. Tämän juhlallisen koivukujan kääntyessä Raudun kirkonkylän suuntaan paikassa sijaitti Leinikylän hovi, jonka rakennuksista oli 1939 jäljellä ehkä puolet aikaisemmasta. Päärakennus tuntui säilyneen kohtalaisen hyväkuntoisena Averiinien aikana ulkoa päin katsottuna. Rakennusta ympäröi laaja jalopuupeusto.

Vähän kauempana kirkolle päin oli korkealla mäellä Juho Luomalan talo. Koko pitäjääkin ajatellen sijaittivat edustavimmat talot järven itäpään tuntumassa. Eetu Pietiäisen tilalle oli rakennettu asiallinen talonpoikaistyylinen päärakennus, josta oli esteetön luonnonkaunis näköala saarien välistä aina Mäkrän selälle saakka. Siinä tienvar-

ressa oli myös inkeriläisten lastenkoti ja seuraavina kahden puolta maantietä Aatami ja Samuli Koukosen talot.

Mäkrälle päin käännyttäessä oli mäestä noustua vallesmanni Relanderin talo, jonka päärakennukseen maantieltä leveä kaksiosainen portti ja käytävän kahta puolta vartioivat rautaiset tuuheaharjaiset leijonat. Leveä käytävä oli aina huolellisesti haravoitu. Muistelijalle on lapsuudesta jäänyt hauskoja sattumia sieltä vallesmannin talosta ja pihasta. Ilmeisesti kiinnostuksesta eläimiin olimme jossain vaiheessa tutustuneet Feliksin kanssa. Kerran ostin Feliksiltä kanin ja olimme parhaillaan nostamassa sitä koppeineen kärryyn kun Feliksin mamma lähti topakasti pihan yli luoksemme. ”Myydäkö Feliks nyt kani ja koppi yks kauppa, nej, nej. Matti olla itse koppi ja kani olla se toinan kauppa.” Feliks yrittää selittää itkua väentäen, ettei hän peru kun kaupan on tehnyt, mutta mamma on järkähtämätön. ”Hål minne fast” - eikä siinä auttanut muu kuin kani koppeineen alas ja kani irralleen kieseihin fusmanttelin alle. Minut mamma komensi sen päälle ja ohjakset käteen. ”Jaa-a, se olikin viisas ostaja,” kuulin vielä mamman sanovan.

Seuraavana sillä rannalla oli kunnallisneuvos J.P. Kokon talo. Siellä oli melko suuri erittäin hyvänmakuisia omenoita kasvava puutarha. Taloa sanottiin kultasepäntaloksi sen entisen omistajan kultasepää Ahlbladin mukaan.

Jo ennen mainittujen taloja erkani tie Raudun asemalle. Linja-autoliikenteen alettua tie oli korjattu ensiluokkaiseen kuntoon. Leinikylän muut talot olivatkin tämän tien tuntumassa. Juho ja Hiob Pekkasen talot olivat kauempana mäellä Haapakylään päin. Samalla puolella oli Eerikäisen talo ja toisella puolella hänen tyttärensä Alman mökki kuin myös Vilho Vaskelaisen ja Haukan kauempana pellolla Muron talot. Siellä olivat myös muun muassa Mikko Liuksen kesätalo. Aivan Vesalaisen niin sanotun nimismiehen taloa vastapäätä oli Mikkeli Pekkasen talo.

Asuessani siinä ”nimismiehen talossa” nelisen vuotta minulle on jäänyt mieleeni hyvin eksoottinen lintupariskunta, joka joka kesä ilmestyessään siihen koivikkoon alkoi lurittaa, että kuha kiehuu, kuha kiehuu. Kun tämä vähän käheä säe päättyi, kuului närhen rääkäisyä muistuttava ääni. Koiraslintu oli sitruunan keltainen, siivet mustanruskeat ja nokka ruosteeneruskea. Se näyttäytyi rohkeimmin soidinaikana, silloinkin korkealla puussa. Naaraslintua näki harvemmin. Se oli väriltään harmaa paitsi rinta oli vaaleankeltainen. Seurasin lintujen perhe-elämää, mutta en vaan löytänyt niiden pesää. Koskaan en nähnyt niiden laskeutuvan alas maahan. Leinikylän vuosien jälkeen en ole nähnyt kuhankeittäjiä.

Taloni vieressä oli vaatimattomampi ilman kylttiä ollut ”liiketalo” sanan täydessä merkityksessä. Kaupanhoitajana siinä hääri hyvin miellyttävä rouva Aino Lattunen.

Vähän matkaa siitä oli Mikko Liuksen talo, jossa ainakin puutavaramiehet asioivat tsajulasien ääressä. Toisella puolella oli matala pitkä rakennus - sanottaisiin rivitalo -, jossa asui useita vanhempia naisia. Vähän kauempana näiden talojen kohdalla oli Mikko Tukian talo, missä oli joskus toiminut Raudun kansalaisopisto, josta se sitten siirtyi asemalle Viljo Sataman taloon.

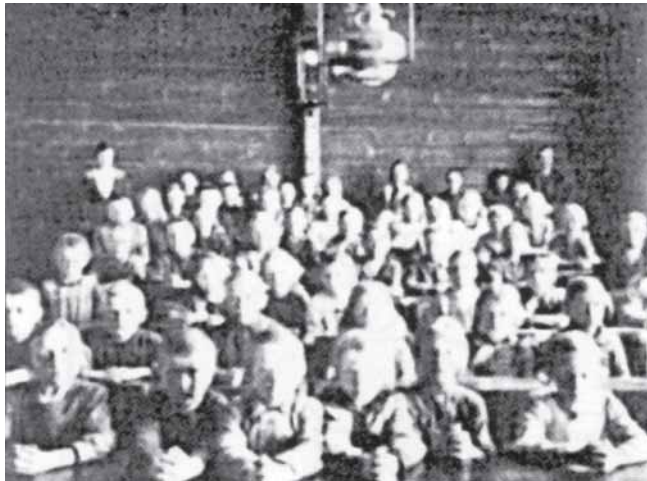
Haapakylästä on jäänyt mieleeni Heikki Tepposen talo, jossa oli lainakirjasto. Siellä kiinnittyi huomio pitkään hyllyyn, joka oli täynnään puuastioita, puukiuluja ja lahatkoja maidon käsittelyä varten. Heikki kuului vuosikymmenet Raudun Säästöpankin hallitukseen.

Kylien ihmiset tulivat kauppani asiakkaina tutuiksi. Eräsikin nainen tavoitti minut kerran Pieksämäellä sotien jälkeen ja tahtoi maksaa ennen talvisotaa jääneen tilivelkansa, vaikka minulla ei ollut aavistustakaan asiasta. Yritin kieltäytyä, mutta tämä henkilö ei suostunut, vaan sanoi, että tämä on häntä vaivannut ja hänen on saatava asia selväksi. Otin sitten hänen rahansa, mutta se kuvaa sitä, kuinka rehellisiä ihmiset siellä olivat...

Luukkolanmäellä asui Raudun pitkäaikainen kanttori Juho Kosola. Hän hoiti innokkaasti mehiläisiään. Siinä sivussa kasvoi kuusipäinen tyttöjoukko. Talo sijaitsi aika kaukana Mäkrältä ja Leinikylästä saarien takana erittäin kauniilla paikalla. Erityisesti muistan siellä vietetyt Juhon päivät juhannuksena. Äiti tuli aina sinne hiukan myöhemmin, etteivät mehiläiset olisi olleet enää ulkona, koska hän pelkäsi mehiläisiä.

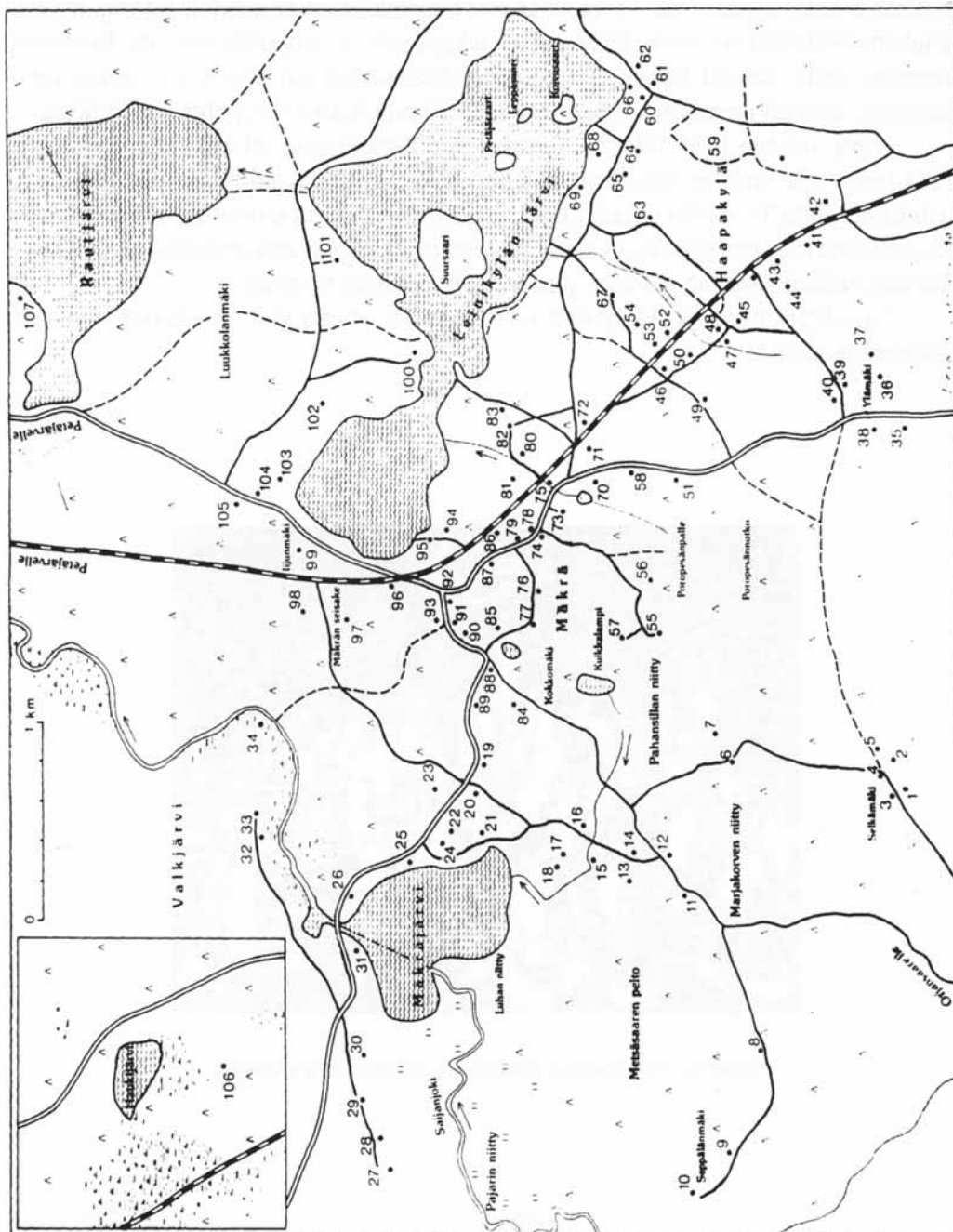
Tänä vuonna 1989 tulee kuluneeksi puoli vuosisataa talvisodan syttymisestä, eikä taida olla enää montakaan jäljellä niistä ihmisistä, joiden kanssa Raudussa asioitiin. Mutta Te heidän jälkeläisensä, jotka mahdollisesti muistatte vain katkenneet koulutienne ja ankarat pakkaset sieltä Raudusta, älkää koskaan unohtako sitä tuskaa ja kaaosta kaikkine menetyksineen, jota me kaikki silloin koimme.

Vuosikymmenet ja sukupolvet ovat menneet, mutta yhä me elämme vapaassa Suomen maassa.



Mäkrän koululuokka, opettajatar Lähteenkorva taustalla.

MÄKRÄN KOULUPIIRI



Mäkrän koulupiiri tuvasta tupaan 1939

01. **Männikkö.** Tonteri Antti taloll. s. 1.3.1902, vaimo Matrona Paavontytär o.s. Jäske s. 8.3.1908, Saini Sinikka s. 16.2.1930, Sisko Sanelma s. 25.5.1932, Yrjö Antero s. 22.4.1937, Väinö s. 10.2.1909.
02. **Selkiö.** Partanen Jalmari taloll. s. 5.2.1905, vaimo Emma Sofia o.s. Kyyrä s. 15.9.1907, Raili s. 16.11.1928, Irma s. 19.4.1931, Kirsti Helena s. 27.5.1934, Teodor s. 16.7.1936.
03. **Kanerva.** Tonteri Iivari taloll. s. 2.10.1911, sisko Aini Ester s. 5.1.1915, äiti Loviisa o.s. Kähäri s. 23.6.1878. Spiridonoff Pekka s. 26.4.1929.
04. **Heinikko.** Rastas Eemil taloll. s. 10.5.1909, vaimo Elina o.s. Tonteri s. 10.2.1909, Toivo Ensio s. 21.1.1934, Teuvo Kalevi s. 21.6.1935, Tenho Johannes s. 14.11.1936.
05. Tässä talossa asui August Mantere perheineen ja heidän muutettua pois Raudusta Lahja Korpinen, jolla oli 16 lasta. Heidän muutettua 1939 Äänekoskelle talossa asui inkeriläinen Kaapre Kuttilainen s. 3.6.1878.
06. **Mäkrälä.** Lempinen Helena o.s. Muukka taloll. s. 9.5.1863. Heikkonen Alma o.s. Lempinen s. 25.9.1894, Taisto Heimo s. 29.9.1919, Leo Kullervo s. 22.12.1922.
07. **Korpimäki.** Nahkuri Mikko taloll. s. 22.2.1863, vaimo Maria o.s. Muukka s. 30.6.1869, Anna Maria o.s. Ihalainen s. 25.2.1891, Hilma Maria s. 5.11.1894, Ella Ellen Hilmantytär s. 1.2.1926, Uno Päiviö s. 23.6.1912.
08. **Lius** Anna Maria o.s. Hyytiäinen taloll. s. 21.10.1874 Muolaa, Jussi (Hiopin Jussi) s. 1910.
09. **Metsola.** I.Koukonen Maria o.s. Suikkanen taloll. s. 18.12.1884.
10. **Lepikko.** Tamski (Damski) Matti taloll. s. 17.3.1888, vaimo Helena o.s. Hännikäinen s. 7.3.1892, Kaino Adolf s. 6.1.1913, vaimo Eelin Katariina o.s. Suvimaa s. 22.9.1919, Heimo Matti s. 20.10.1939, Veikko Ilmari s. 2.9.1915, Feliks Viljo s. 14.6.1931, Martta Orvokki s. 16.8.1917, Tauno Mikko s. 31.7.1920, Aimo s. 1927, Tenho s. 3.2.1930.
11. **Ihalainen** Simo taloll. s. 29.8.1892, vaimo Anna Helena o.s. Vanhanen s. 23.5.1900, Veikko Matti s. 30.11.1923, Niilo Mainio s. 11.12.1925, Voitto Ilmari s. 16.6.1931, Vuokko Ida s. 22.9.1933, Eeva Annikki s. 30.10.1936, Aaro Kaleva s. 29.6.1920.
12. **Rauhala.** Ihalainen Sulo Einari taloll. s. 2.6.1909, Helena Sulon äiti s. 22.2.1873. Salmela Paavo s. 22.1.1914 Inkeri, vaimo Meeri Maria o.s. Ihalainen s. 22.4.1915.
13. **Ihalainen** Heikki taloll. s. 10.10.1906, vaimo Tyyne Alina o.s. Satama s. 26.10.1909, Pertti Markus s. 13.10.1930, Sirkka Anita s. 23.6.1932.

14. **Ahola.** Ihalainen Anni o.s. Sappinen s. 8.11.1865, Ville Simonpoika taloll. s. 12.8.1896, vaimo Anna o.s. Pyöttiö s. 11.4.1899, Otto Ahti s. 5.1.1923, Eeva s. 16.2.1900.
15. **Ihalainen** Johannes taloll. s. 10.12.1903, vaimo Amalia o.s. Ikonen s. 19.3.1911 Valkjärvi, Mirjam s. 7.10.1931, Robert s. 7.1.1934, Raija Vappu s. 30.4.1935, Lahja Tuulikki s. 7.9.1939.
16. **Ihalainen** Matti taloll. s. 5.9.1863, vaimo Amalia o.s. Junni s. 13.3.1872, Irma Aliina Augustintytär s. 15.2.1922, Elvi Maria s. 6.9.1926, Huugo Bernhard s. 16.3.1928, August taloll. s. 1895.
17. **Kumpula.** Ihalainen Vilho taloll. s. 1.6.1904, vaimo Olga Maria o.s. Ikonen s. 28.5.1909, Hilikka Sanelma Sinikka s. 20.6.1929, Terttu Liisa Kirsti s. 7.1.1931, Pauli Anteri s. 22.11.1932, Jouko Juhani s. 24.8.1934, Väinö Vilho s. 7.12.1936, Juho s. 1868, Eliisa o.s. Pietinen s. 1872.
18. **Ylätalo.** Ihalainen Anni o.s. Koiranen taloll. s. 31.3.1865 Valkjärvi.
19. **Ihalainen** Ida Maria o.s. Koskenjaakko kätilö (Ida-täti) s. 12.3.1879 Heinola. Koskenjaakko Kalle, Idan veli.
20. **Kyttälä.** Ihalainen Matti Jalmari taloll s. 30.6.1896, vaimo Emma Alina o.s. Rahikka s. 27.1.1898 Säkkijärvi, Airi Elisa Annikki s. 29.7.1928, Kirsti Kaarina s. 30.7.1934, Irja Inkeri s. 30.7.1934, Kerttu Kyllikki s. 17.2.1936, Toini Elisabet s. 11.1.1938.
21. **Koskela.** Sundell Katri ent. Puranen o.s. Savolainen taloll. s. 25.4.1871 Lempaala, Kuparinen Matti vävy s. 30.3.1905 Sakkola, vaimo Helmi Maria o.s. Puranen s. 5.9.1905, Sanni Maire s. 30.5.1929 Sakkola, Kauko Olavi s. 30.7.1933, Ritva Katri Helena s. 24.2.1935.
22. **Kaaprola.** Ihalainen Kaapro taloll. s. 25.6.1866, vaimo Maria o.s. Kuortti s. 18.3.1874 Kivennapa, Teemu Armas s. 17.5.1914.
Kylänjatko. Ihalainen Eemil taloll. s. 26.11.1902, vaimo Emmi Roosa o.s. Sappinen s. 4.5.1908, Alvar s. 19.8.1930, Unto s. 23.3.1932, Mirjam Eemelintytär s. 3.2.1934, Rauni s. 26.2.1936, Kalevi s. 22.9.1937, Heini s. 12.9.1939, Helvi Elina s. 15.10.1916.
23. **Ihalainen** Edvard taloll. s. 24.1.1905, vaimo Helvi o.s. Partanen s. 9.1.1915, Heino Allan s. 19.11.1932, Laura s. 9.7.1936.
24. **Puranen** Juho Antinpoika taloll. s. 4.6.1893, vaimo Lempi Aliisa o.s. Vääрни s. 27.9.1897, Aino Lempi s. 23.3.1926, Urho Uljas s. 25.4.1929, Elli Kaarina s. Raimo Johannes s. 19.8.1934, Irja Ester s. 23.8.1937, Toivo Villiam s. 13.4.1917, vaimo Maila Mirjam o.s. Hietanen s. 14.1.1919 Uusikirkko, Onni Ilmari s. 8.2.1921, Usko Aatos s. 20.9.1922, Vilma s. 6.4.1919.
25. **Pekkola.** Puranen Juho taloll. s. 7.8.1881, vaimo Eeva o.s. Paukku s. 4.6.1889, Arvi Aushelm s. 15.2.1925, Veikko Viljam s. 20.10.1926, Oiva Ilmari s. 30.11.1928, Teuvo Einar s. 27.3.1931, Onni Armas s. 29.10.1910, Vieno Valtter s. 14.8.1916,

Seemi Simo s. 10.8.1920, Kaino Johannes s. 4.9.1922. Anna o.s. Lemmetti s. 13.4.1868 Valkjärvi. Väinö taloll. s. 13.12.1906, vaimo Anna Magdaleena o.s. Riikonen s. 7.6.1908 Kaukola, Leo Untero s. 4.10.1930, Lauri Väinö Antero s. 26.11.1939.

26. **Rantala.** Koiranen Helena taloll. o.s. Lemmetty s. 27.7.1885 Valkjärvi, Taimi Hilka s. 18.9.1919 Valkjärvi. Jääskeläinen Matti Johannes s. 2.9.1908.

27. **Savolainen** Antti taloll. s. 17.7.1886 Valkjärvi, vaimo Sofia o.s. Lius s. 8.9.1890 Valkjärvi, Anna Ester s. 16.1.1911 Valkjärvi, Bernhard s. 5.8.1912 Valkjärvi, Voitto Villiam s. 11.2.1914 Valkjärvi, Ilmi Elina s. 24.12.1915 Valkjärvi, Lempi s. 9.4.1924 Valkjärvi, Eila Helena s. 23.9.1926 Valkjärvi, Heimo s. 9.10.1928 Valkjärvi, Onni s. 19.2.1918 Valkjärvi vaimo Laura o.s. Valkonen s. 29.4.1917, Soini s. 22.7.1939 Valkjärvi.

28. **Savolainen** Hilma ent. Ihalainen o.s. Orava taloll. s. 7.4.1894, Laila s. 26.3.1926 Valkjärvi, Leena Maria s. 10.9.1933 Valkjärvi.

29. **Savolainen** Iivari taloll. s. 24.1.1890 Valkjärvi, vaimo Anni o.s. Äikäs s. 14.11.1889 Valkjärvi, Henrik s. 2.8.1923 Valkjärvi, Martta s. 31.12.1928 Valkjärvi, Reino s. 17.7.1916 Valkjärvi, vaimo Esteri o.s. Hinkkanen s. 20.5.1917, Väinö s. 26.1.1914 Valkjärvi, vaimo Inkeri o.s. Huuhka s. 14.3.1917, Maija s. 1.8.1937 Valkjärvi, Heikki s. 8.4.1939, Anna-Maija s. 2.4.1939.

30. **Savolainen** Matti taloll. s. 23.9.1888 Valkjärvi, vaimo Aina Emilia o.s. Vesalainen s. 5.6.1895 Pitkäranta, Onni Olavi s. 23.6.1915 Valkjärvi, Vuokko Maria s. 2.7.1921 Valkjärvi, Hugo s. 3.2.1926 Valkjärvi, Arvi s. 1931 Valkjärvi.

31. **Metsänvartijan talo.** Hankkio Kalle, vaimo Ida.

32. **Levo** Anni taloll. s. 19.6.1889 Kivennapa, Eino s. 29.9.1915 Kivennapa.

33. **Kuronen** Yrjö taloll. s. 16.9.1885, vaimo Amalia Matilda o.s. Suhonen s. 19.5.1881, Matti Jalmari s. 24.4.1912, Anna Elina s. 20.3.1919, Viljo Salme s. 5.8.1916 vaimo Alli Marjatta o.s. Sorvali s. 15.3.1916 Ylistaro.

34. **Saijanniitty**

35. **Lallukka.** Lallukka Samuli taloll. s. 16.7.1886, vaimo Anna o.s. Partanen s. 20.2.1887, Aarne s. 21.6.1918.

36. **Sikiö** Vilhelm poliisik. s. 27.1.1873, vaimo Helena o.s. Kaatranen s. 13.12.1874, Martta Mirjam s. 1920.

37. **Heikkilä.** Tepponen Arvi Olavi taloll. s. 4.7.1914. Ihalainen Antti vuokralainen s. 12.5.1885, vaimo Iida o.s. Mentu s. 5.10.1895, Aimo Olavi s. 2.10.1925, Martta Mirjam s. 22.1.1920, Aili Elina s. 22.12.1922.

38. **Ylämäki.** Pekkanen Heikki taloll. 17.3.1901, vaimo Iida o.s. Lallukka s. 13.2.1899, Anja Maria s. 27.2.1929, Arvi Aulis s. 31.8.1931, Erkki Ensio s. 8.4.1933, Mirja Mielikki s. 28.9.1935, Katri Kaarina s. 3.12.1937.

39. **Tepponen** Heikki taloll. s. 6.10.1867, Tuomas s. 24.7.1898, vaimo Hilda o.s. Ihalainen s. 28.10.1898, Seemi Kullervo s. 25.10.1930, Kerttu Kaarina s. 8.7.1934.

40. **Teppola**. Tepponen Paavo taloll. s. 22.3.1886, vaimo Maria o.s. Rastas s. 2.5.1885, Eero Pietari s. 7.10.1910, Pauli Ensio s. 5.4.1916, Hugo Tuomas s. 12.12.1921.

41. **Lopola**. Loponen Maria taloll. s. 22.5.1882 Metsäpirtti, Eino s. 12.6.1915, Armas s. 1913, Onni s. 1918, Tauno s. 1922. Jääskeläinen Antti työl. s. 1.3.1925. Ivanoff Antti s. 1894, Hilja Helena o.s. Loponen s. 9.5.1911, Aulis, Eila.

42. **Vilppulanmäki**

43. **Mentu** Maria o.s. Ihalainen s. 21.4.1859. Tabel Amalia o.s. Mentu s. 1882.

44. **Petäjikkö**. Partanen Sievi Katariina s. 12.7.1914, Matti Mainio työl. s. 6.11.1916, Anna Elina s. 6.6.1923, Huugo s. 27.8.1925, Aino s. 25.6.1931, Saimi. Johansson Sievi s. 2.3.1924. Huuhka Pekka työl.

45. **Kyyrö**. Lallukka Simo taloll. s. 2.6.1896, vaimo Amalia o.s. Lallukka s. 5.8.1894, Laina s. 23.4.1924, Antti Armas s. 13.9.1926, Martta Maria s. 31.12.1928, Mikko s. 25.3.1930, Tauno s. 23.5.1918.

46. **Feodoroff** Yrjö Sergeinpoika s. 1869 Inkeri, vaimo Abrasenja s. 1875, Juho työl. s. 1916, Antti Yrjönpoika s. 25.3.1909 Inkeri, Yrjö Yrjönpoika.

47. **Pekkala**. Pekkanen Matti taloll. s. 1.12.1889, vaimo Agneta o.s. Pekkanen s. 23.12.1899, Taimi Orvokki s. 19.3.1923, Kauko s. 27.7.1925, Veikko s. 16.5.1928, Mauno Matti s. 15.6.1931, Jouko Juhani s. 19.6.1936, Elvi s. 6.7.1918, Mikko s. 21.10.1920.

48. **Liira** Helena o.s. Pekkanen taloll. s. 22.4.1875, Toivo s. 20.5.1908.

49. **Tasanko**. Kuronen Matti taloll. s. 23.10.1878, Väinö Viktor s. 9.5.1909, Rauha s. 13.5.1918, Onni Kalervo s. 28.1.1921, Armas Ilmari s. 5.11.1925, Eino s. 7.7.1928, Raili Roosa Magdaleena s. 24.2.1930, Toivo Jalmari s. 4.1.1923.

50. **Heikkilä**. Pekkanen Matti Antinpoika taloll. s. 1.8.1875, vaimo Anna o.s. Termonen s. 18.8.1882.

51. **Sopenmäki**. Sojakka Vappu Martintytär (Martin Vappu) s. 4.6.1878.

52. **Partola**. Lallukka Matti taloll. s. 21.9.1902, vaimo Helmi o.s. Tepponen s. 18.11.1908, Terttu Marjatta s. 18.9.1928, Paavo Antero s. 11.11.1930, Irja Saara Marketta s. 23.3.1938.

53. **Lallukanmäki**. Lallukka Tuomas taloll. s. 23.11.1904, vaimo Hilja o.s. Anttonen s. 5.9.1911, Pentti s. 6.11.1931, Niilo Antero s. 2.6.1933, Simo Juhani s. 4.9.1934, Vilho s. 25.8.1936, Sylvi Annikki s. 10.2.1939, Lea Maria Annantytär s. 5.1.1924.

54. **Lattula**. Lattunen Helena o.s. Karvonen s. 5.2.1907, Aili s. 19.7.1937, Simo taloll.

s. 12.2.1895, vaimo Aina o.s. Rastas s. 1.3.1906, Toivo Tuomas s. 4.5.1927, Arvi Aulis Antero s. 28.11.1928, Eeva Sisko s. 26.7.1931, Matti taloll. s. 10.1.1899, Tuomas isä s. 8.10.1867.

55. **Virtamäki**. Orloff Lydia taloll. s. 11.8.1914, Nikolai Timopoika taloll. s. 24.12.1884, vaimo Sofia Juhontytär o.s. Nahkuri s. 25.2.1894. Nahkuri Unto s. 1927.

56. **Tammela**. Orloff Pekka taloll. s. 21.12.1875, vaimo Anna Maria o.s. Sojakka s. 13.5.1889. Spiridonoff Anna Mariantytär s. 17.6.1920.

57. **Rauhala**. Anttonen August taloll. s. 15.7.1880, vaimo Helena o.s. Viskari s. 3.5.1878, Edvard s. 1.5.1905, Eino Aukusti s. 21.6.1916, Olavi s. 31.12.1918.

58. **Onnela**. Kemppainen Anna o.s. Lallukka taloll. s. 11.8.1883, Rauni s. 16.1.1923.

59. **Eerikäinen** Heikki taloll. s. 13.9.1864 Valkjärvi, vaimo Aune o.s. Heikkinen s. 7.2.1871, Sofia Maria s. 11.12.1898, Johannes s. 17.10.1902, Alma Agneetta s. 2.10.1904.

60. **Loponen** Emmanuel Yrjönpoika työl. s. 11.1.1889, Matti Aleksanteri s. 14.2.1924, Erkki Aukusti työl. s. 10.4.1915, vaimo Saima Aliisa o.s. Kilpinen s. 28.9.1910 Kivennapa, Aune Kaarina s. 19.5.1938. Kilpinen Eeva Liisa s. 22.6.1935.

61. **Onnela**. Koukonen Loviisa o.s. Pappinen taloll. s. 3.2.1886 Sakkola, Toivo s. 22.4.1909, Onni Johannes s. 15.3.1918, Mairi Mirjami s. 15.9.1920, Ilmari s. 20.22.1922, Arvo s. 1.4.1926, Viljo s. 21.11.1928.

62. **Pietiäinen** Johannes Eetu taloll. s. 8.8.1901, vaimo Eelin Maria o.s. Siltanen s. 2.3.1903 Nastola, Pentti Ensio s. 21.10.1923, Uuno Johannes s. 11.2.1925, Niilo Vilhelm s. 9.9.1926, Marja Kaarina s. 30.1.1939 Viipuri.

63. **Tahvola**. Hyyrinen Johannes taloll. s. 1.11.1906, vaimo Saima Helena o.s. Mäkipää s. 5.7.1909 Loimaa, Into Juhani s. 17.9.1932, Raili Helena s. 13.6.1938, Hannu Tuomas s. 9.7.1939, Sievi Maria s. 9.9.1912, Tahvo J:n isä s. 11.6.1877.

64. **Rantala**. Pekkanen Juho taloll. s. 17.7.1880, vaimo Iida Maria o.s. Olkkonen s. 4.1.1889, Sulo Pellervo s. 26.7.1921, Pauli Kullervo s. 15.2.1928, Lempi Kaija Kaarina s. 17.6.1931.

65. **Mäkelä**. Pekkanen Hiop taloll. s. 17.7.1873, vaimo Justiina o.s. Luomala s. 31.4.1884, Uuno s. 13.9.1919, Jalmari s. 13.1.1905, vaimo Anna Helena o.s. Koukonen s. 25.8.1906, Väinö Ahti s. 30.7.1926, Pentti Einari s. 10.3.1932, Hilikka Marjatta s. 25.6.1933, Kerttu Kyllikki s. 9.9.1935.

66. **Jakoleff** Simo työl. s. 13.4.1883, vaimo Helena o.s. Surakka, Eino s. 17.9.1927.

67. **Kähäri** David Tahvonpoika työl. s. 5.10.1887, vaimo Maria s. 1.1.1893, Väinö työl. s. 21.12.1920, Sulo s. 21.5.1924, Salli s. 25.2.1922, Eero s. 16.3.1928.

68. **Nimismies Relanderin talo.** Relander Richard Feliks Johannes taloll. s. 24.6.1912, vaimo Martta Liina o.s. Lius s. 12.5.1915, Marja Liisa s. 26.3.1939 Viipuri. Puranen Eila Annikki palvelija s. 28.11.1924. Lempinen Mikko työl. s. 1895 Lempäälä, vaimo Tatjana s. 1886 Lempäälä, Galina s. 1924, Maria s. 18.11.1925, Olga s. 6.7.1927, Mikael s. 4.7.1929, Vera s. 19.9.1936. Loponen Anni palvelija s. 1887.

69. **Opettaja J.P. Kokon talo.** Valkonen Sune nimismies s. 9.8.1910, vaimo Alonna s. 2.7.1907.

70. **Aurola.** Ikonen Antti Eliaksenpoika viljelijä s. 23.6.1881 Tohmajärvi, vaimo Helena o.s. Äikäs s. 1.2.1888 Valkjärvi, Armas Viljo s. 29.12.1912, vaimo Aina Anna o.s. Karvonen s. 24.4.1918, Maire Majastiina s. 15.3.1917, Arvo s. 19.9.1919, Johannes s. 2.7.1922, Aarne Antero s. 2.12.1925, Eero Eino s. 23.9.1929.

71. **Sopenpelto.** Pusa Helena taloll. s. 2.2.1880. Dormidonoff Paavo Juhonpoika työl. s. 10.7.1908 Lempaala.

72. **Radanvartijan talo.** Liira Mikko radanvartija s. 18.5.1908.

73. **Rastas** Vera o.s. Orloff s. 17.8.1882.

74. **Tuomela.** Orloff Paavo taloll. s. 5.6.1889, vaimo Nadesta o.s. Kotshatow s. 20.1.1892, Veera s. 4.4.1920, Anja s. 27.4.1921, Nina s. 14.6.1924, Paula s. 17.12.1926, Toivo s. 28.12.1928.

Kaihola. Savolainen Tuomas Antinpoika taloll. s. 23.9.1883 Valkjärvi, vaimo Maria o.s. Orloff s. 10.3.1891, Leo Robert s. 27.6.1922, Roosa Maria s. 4.5.1926, Armo Aarre s. 15.3.1931.

75. **Haavi.** Satama Helena o.s. Hovi talollisen langon leski s. 23.10.1871, Jalmari s. 26.1.1905, vaimo Aino o.s. Partanen s. 12.7.1907.

76. **Ruokaoja.** Rahikka Anna taloll. s. 2.3.1862 Säkkijärvi. Jääskeläinen Arto Artturi Matinpoika s. 31.10.1929.

77. **Jousmäenpelto.** Sipponen Juoseppi taloll. s. 28.6.1881, Erkki Arvi s. 18.6.1915, vaimo Taimi Elina o.s. Pietiäinen s. 10.2.1917, Taavi Johannes s. 30.12.1916, Laila Maire Marjatta s. 25.9.1925, Jouko Topias s. 2.11.1918, Sylvi Ilma Inkeri s. 20.5.1920.

78. **Spiridoff.** Sidoroff Nikolai Vasilinpoika taloll. s. 8.5.1902, vaimo Aino Helena o.s. Ihalainen s. 2.2.1899, Taimi Maria s. 27.8.1922, Olga s. 4.4.1924, Vilho Veikko s. 5.4.1926, Kirsti s. 29.1.1928, Rauha s. 22.12.1929, Anja s. 12.10.1935. Maria Spiridonoff työl. Ljuba o.s. Spiridonoff Nikolain äiti s. 10.9.1868.

79. **Puranen** Aukust työl. vaimo Helena, Aaro, Erkki, Olga.

80. **Laakso.** Sojakka Juho taloll. s. 9.8.1881, Antti Villiam s. 21.3.1915, Impi s. 3.7.1922.

81. **Sojakka.** Sojakka Aina o.s. Uosukainen taloll. s. 24.2.1898 Valkjärvi, Arvi Johannes s. 19.10.1922, Ilta Elma s. 20.1.1925.

82. **Hakola.** Pusa Tuomas taloll. s. 9.6.1883, vaimo Helena o.s. Lopenen s. 11.12.1889, Veikko Viljam s. 19.4.1923, Pentti Päiviö s. 1.11.1926, Toivo Johannes s. 21.10.1915, vaimo Anna Elsa Maria o.s. Pulakka s. 14.3.1917 Sakkola, Ritva Tuulikki s. 9.4.1938, Armas Ilmari s. 20.7.1917, Arvi Einar s. 2.6.1920, Irja s. 1929, Juho s. 8.8.1890.
83. **Rautamaa.** Pusa Matti Juhonpoika taloll. s. 27.1.1892. Puranen Impi Laina s. 8.12.1912.
84. **Paukku** Aune o.s. Mörsky taloll. s. 2.9.1881, Urho Olavi s. 18.5.1916, Aulis Ensio s. 22.8.1921, Martta Mirjam s. 10.5.1925.
85. **Nuora** Abram taloll. s. 18.6.1911 Sakkola, vaimo Tyyne o.s. Paukku s. 4.6.1905, Reijo Aapo Kalevi s. 24.2.1932, Raimo Veikko Tapani s. 26.6.1934, Terttu Tyyne Marjatta s. 8.1.1936.
86. **Heikkonen** Manu kansakoulun opettaja s. 14.4.1892 Sakkola, vaimo Olga o.s. Määttänen s. 23.7.1885 Muolaa, Arvo Antti Vilhelminpoika s. 2.11.1920 Sakkola. Kirves Senni s. 28.7.1920.
87. **Vilksa** Heikki Pankius taloll. s. 18.10.1899, vaimo Hilma Katri o.s. Tereska s. 6.10.1899, Unto Ilmari s. 28.4.1932, Elli Tellervo s. 2.10.1933, Hilikka Alina s. 3.1.1935, Anna Liisa taloll. s. 13.8.1905. Veikko Väinö s. 4.11.1939, Liisa o.s. Pyöttiö s. 22.12.1874, Otto s. 16.8.1912.
88. **Lamminranta.** Ihalainen Juho (Hannes) taloll. toimittaja s. 9.8.1893, vaimo Tyyne Sofia o.s. Ihalainen s. 28.5.1900, Salme Orvokki s. 5.8.1925, Suoma Tellervo s. 6.2.1930, Sinikka s. 23.11.1935 Viipuri, Lauri Tapio s. 18.6.1939.
89. **Paukku** Toivo Johannes taloll. s. 1.6.1904, vaimo Anna o.s. Siitonen s. 3.10.1903, Kerttu Aune s. 17.3.1928, Orvokki s. 3.6.1929, Pentti Johannes s. 12.7.1930, Vappu Vuokko s. 2.5.1933, Helga s. 4.12.1934, Onerva s. 25.10.1936, Martti s. 7.11.1938.
90. **Metsola.** Ihalainen Antti taloll. s. 4.8.1872, vaimo Maria o.s. Mörsky s. 7.1.1877, Juho s. 11.6.1909, vaimo Lempi Maria o.s. Huuhka, Helpi Kaarina s. 9.7.1934, Heimo Antero s. 21.2.1937, Viljo s. 17.7.1919, Elina s. 24.4.1915.
91. **Sojakka** Oskari Tahvonpoika mäkitupal. s.17.7.1912, vaimo Martta o.s. Karhu s. 25.1.1910 Valkjärvi, Reino Pentti s. 16.7.1936, Martti Tapani s. 3.2.1938, Aune Hanna s. 19.4.1915, Helena s. 9.1.1878.
92. **Raudun Osuuskauppa.** Ryyppö Eino myymälänhoitaja, kaatui jatkosodassa.
93. **Mutkala.** Gordejef Martti taloll. s. 6.4.1859, Jekaterina s. 1.7.1886. Orloff Anna o.s. Gordejef talon väyn leski s. 24.5.1884, Sofia Juhontytär s. 20.7.1901. Kiiski Juho työl. s. 12.6.1908 Miikkulainen.
94. **Pienharju.** Kuronen Aatami taloll. s. 22.10.1877 Pyhäjärvi, vaimo Katri o.s. Korpalainen s. 2.9.1871, Olavi Alfred laillistettu ottolapsi s. 6.12.1913.

95. **Rajapelto.** Vesalainen Helvi Inkeri ent. Tereska taloll. s. 22.7.1903. Tereska Urho Ilmari s. 8.6.1927, Hilikka Kyllikki s. 14.7.1928 Helsinki.
96. **Vesala.** Vesalainen Aimo taloll. s. 27.9.1918 kaatui 1939, Linda Maria o.s. Mentu s. 22.2.1883, Vappu Vuokko s. 12.3.1915. Sojakka Katri Juhontytär s. 18.3.1897.
97. **Paakkinen** Anna eron saanut s. 15.5.1891. Lapset Jääskeläisiä; Armas Veikko työl. s. 12.7.1923, Lempi Maria työl. 1.7.1927, Toivo työl. s. 1.9.1917, Aarne Ensio työl. s. 15.12.1919.
98. **Tomperi** Simo Edvard työl. s. 8.7.1896 Pyhäjärvi Vpl, vaimo Ida o.s. Pekki s. 10.9.1897, Viljam Vihtori s. 21.9.1924. Pekki Lyyli s. 27.1.1919 Lempaala.
99. **Seurojentalo. Urheilukenttä.**
100. **Dormidonoff** Anna työl. s. 11.9.1886 Inkeri, Hilda Sofia palvelija s. 12.12.1921, Aleksanteri työl. s. 4.5.1910, Lempi Alina s. 7.7.1925. Kiiski Juho s. 5.9.1880 Miikkulainen, vaimo Helena o.s. Hinkkanen s. 8.6.1885 Metsäpirtti, Agneetta työl. s. 7.3.1923, Jaakko s. 21.8.1925, Reino Toivo s. 21.3.1927, Pekka työl. s. 7.2.1912 Miikkulainen, Kuronen Loviisa työl.
101. **Kosonen** Juhana Henrik taloll. direktor cantus s. 3.6.1878 Viipuri, vaimo Ida Josefiina o.s. Putleesto s. 13.4.1876 Lempaala, Martta Maria s. 1910, Aino, Ester, Katariina s. 9.9.1915, Liisa Raakkel s. 22.5.1917, Lea, Toini.
102. **Lahdenpohja.** Vilska Topias taloll. s. 19.8.1881, vaimo Anna o.s. Sappinen s. 30.5.1894, Onni s. 30.7.1917.
103. **Marjakorpi.** Tereska Eeva o.s. Puranen taloll. s. 27.11.1874, Aina Helena s. 23.3.1906, Oskari s. 16.2.1903, Armas s. 31.5.1915.
104. **Juhola.** Kinnari Salomon taloll. s. 13.5.1891 Sakkola, vaimo Anna Helena o.s. Hämäläinen s. 17.7.1894 Sakkola, Hilda Maria s. 30.10.1925 Sakkola, Heimo Jouko s. 1.7.1936, Kaino Veikko s. 23.11.1920.
105. **Jääskeläinen** Juhana taloll. s. 14.7.1878, vaimo Loviisa o.s. Virkki s. 8.5.1888, Raili s. 18.4.1929, Kirsti Marjatta s. 9.3.1932, Oskar s. 7.6.1910, Hilja Helena s. 6.7.1914.
106. **Paukku** Maria Matintytär työl. s. 4.1.1895 Inkeri, Pekka Juhonpoika työl. s. 29.12.1897 Inkeri, vaimo Elisabeth s. 6.11.1899, Hilja s. 1924, Hellin s. 1926, Toivo s. 1930. Salmela Katri Matintytär ent. Ivanoff s. 6.7.1891, Reino s. 1929.
107. **Pietiäinen** Paavo Villiam taloll. s. 11.6.1915, vaimo Aino Martta o.s. Pitkänen s. 1916.

Mäkrän koulupiirissä yhteensä 586 henkilöä.